

**การศึกษาความต้องการในการพัฒนาครูเรื่องการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม
ด้วยวิธีการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม**

นายสุระศักดิ์ เทียสุระ

วิทยานิพนธ์นี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาวิจัยการศึกษา ภาควิชาวิจัยการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2540

ISBN 974-639-202-6

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

26 ส.ค. 2540

I18040603

**A STUDY OF TEACHER DEVELOPMENT NEEDS IN
ENERGY AND ENVIRONMENT CONSERVATION THROUGH
INTERVIEW AND FOCUS GROUP DISCUSSION METHODS**

Mr. Surasak Peasura

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education in Educational Research
Department of Educational Research**

Graduate School

Chulalongkorn University

Academic Year 1997

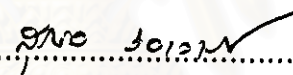
ISBN 974-639-202-6

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การศึกษาความต้องการในการพัฒนาครูเรื่องการอนุรักษ์พลังงานและ
สิ่งแวดล้อมด้วยวิธีการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม
โดย นายสุระศักดิ์ เพ็ชรสุระ
ภาควิชา ศึกษาศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒนา สุวรรณเขตนิกม
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อลิศรา ชูชาติ

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

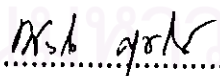
.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์นายแพทย์สุวัฒน์ ชุตินวงศ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิมล ว่องวาณิช)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒนา สุวรรณเขตนิกม)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อลิศรา ชูชาติ)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพียงใจ สุขโรจน์)

..... กรรมการ
(ว่าที่พันตรี ดร.นพดล เงินอักษร)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

ตุระศักดิ์ เพ็ญสุระ : การศึกษาความต้องการในการพัฒนาครูเรื่องการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อมด้วยวิธีการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม (A STUDY OF TEACHER DEVELOPMENT NEEDS IN ENERGY AND ENVIRONMENT CONSERVATION THROUGH INTERVIEW AND FOCUS GROUP DISCUSSION METHODS)

อ. ที่ปรึกษา : ผศ. ดร. สุวัฒนา สุวรรณเขตนิกม, อ. ที่ปรึกษาร่วม : ผศ. ดร. อภิศรา ชูชาติ,
162 หน้า. ISBN 974-639-202-6

งานวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความต้องการในการพัฒนาครูที่สอนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาเรื่องการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อมด้วยวิธีการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม ประชากรคือครูผู้ปฏิบัติการสอนในโรงเรียน 100 แห่งที่เข้าร่วมโครงการรุ่งอรุณในระยะแรก กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย 2 กลุ่ม คือ กลุ่มครูที่ให้สัมภาษณ์จำนวน 25 คน และกลุ่มครูที่เข้าร่วมการสนทนากลุ่มจำนวน 94 คน กระจายอยู่ในทุกภูมิภาคและขนาดของโรงเรียน ขั้นตอนในการวิจัยมีดังนี้ 1) สัมภาษณ์ครู 2) จัดสนทนากลุ่ม 10 กลุ่ม และ 3) วิเคราะห์เนื้อหาของข้อมูลเพื่อสร้างข้อสรุปความต้องการในการพัฒนาครู

ผลการวิจัย พบว่า 1) ครูมีความรู้ในเรื่องของสิ่งแวดล้อมมากกว่าพลังงาน ครูทุกคนมีทัศนคติที่ดีต่อการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม และมีพฤติกรรมที่ดีในการประหยัดไฟฟ้าและน้ำ ครูยังจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับพลังงานและสิ่งแวดล้อมโดยใช้วิธีการบรรยายและเป็นการสอนในห้องเรียน โรงเรียนมีโครงการด้านสิ่งแวดล้อมร่วมกับชุมชนแต่ยังไม่มีโครงการด้านพลังงาน 2) จากประสบการณ์ที่ผ่านมาในการพัฒนาครูทั้ง 2 ระดับ ครูเห็นว่ามีความจำเป็นที่ควรได้รับการพัฒนา ครูที่ได้รับการพัฒนาคือครูที่รับผิดชอบในโครงการและทำหน้าที่สอนในรายวิชาที่มีเนื้อหาสิ่งแวดล้อม ผู้ที่ไปอบรมมาแล้วยังไม่มีการขยายผลสู่ครูทั้งโรงเรียน ชุมชนไม่ได้เข้าร่วมการพัฒนาไปกับครู และครูยังขาดการได้รับการติดตามผล 3) ครูต้องการการพัฒนาด้านเนื้อหาใน 2 เรื่อง คือ ความรู้เกี่ยวกับพลังงานและสิ่งแวดล้อม และการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการและสำหรับลักษณะการจัดกิจกรรมการพัฒนานั้น ครูทั้ง 2 ระดับต้องการพัฒนาด้วยวิธีการฝึกอบรมทั้งโรงเรียน ต้องการให้การฝึกอบรมเป็นแบบการฝึกปฏิบัติจริงและสัมผัสของจริง ครูต้องการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา และครูต้องการให้มีการนิเทศและติดตามผลการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่องหลังการฝึกอบรม

ภาควิชา..... ศึกษาศาสตร์
สาขาวิชา..... ศึกษาศาสตร์
ปีการศึกษา..... 2540

ลายมือชื่อนิสิต.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

3972257527 : EDUCATIONAL RESEARCH
: MAJOR
KEY WORD: : NEEDS / INTERVIEW / FOCUS DISCUSSION / ENERGY AND ENVIRONMENT
SURASAK PEASURA : A STUDY OF TEACHER DEVELOPMENT NEEDS IN
ENERGY AND ENVIRONMENT CONSERVATION THROUGH INTERVIEW AND
FOCUS GROUP DISCUSSION METHODS. THESIS ADVISOR : ASSIST. PROF.
SUWATANA SUWANKETNIKOM, Ph.D. ASSIST. PROF. ALISARA CHUCHAT, Ph.D.
162 pp. ISBN 974-639-202-6

The purpose of this research was to study of teacher development needs in energy and environment through an interview and a focus group discussion methods. The population consisted of elementary and secondary school teachers who taught in 100 schools which joined the Dawn project. There were two groups of samples : a group of 25 teachers in the interviewed, and a group of 94 teachers in the focus group discussion part. The sample teachers scattered in different zone of the country part and size of school. The research procedure consisted of 1) interviewing the teachers, 2) conducting 10 focus discussion groups, 3) analyzing the content of the data to construct the conclusion of the teacher development needs.

The research finding were as follow : 1) Teachers were more knowledgeable in the content of environment than energy. The teachers' attitude toward the conservation of environment and energy were good. They had good practice in saving electricity and water supply. They often used lecture method to teach of environment and energy content. The school had environment projects with the communities, but they did not have an energy project. 2) In the past experience, only few teachers received teacher development. They were those who taught or were responsible in the school environmental project. After the training, there were no school base dissemination. There were no communities participation in the teachers development. And, after training there were no supervision and follow up. 3) Teachers needed a development in the content of energy and environment an integrated instruction. The teachers needed to be developed by means of training. They needed the workshop training that provided them direct experiences and actions. The teachers needed the communities to involve in the development. They also needed a continuous supervision and monitoring program after the workshop.

ภาควิชา..... ศึกษาศาสตร์

สาขาวิชา..... ศึกษาศาสตร์

ปีการศึกษา..... 2540

ลายมือชื่อผู้จัดทำ.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งของ อาจารย์ที่ปรึกษาทั้ง 2 ท่านคือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒนา สุวรรณเขตนิกมและ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิศรา ชูชาติ ที่ได้เสียสละเวลาอันมีค่าในการพิจารณาและให้ข้อคิดที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในพระคุณของอาจารย์ทั้ง 2 ท่านเป็นอย่างมาก

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิมล ว่องวาณิช ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เพ็ญใจ สุขโรจน์ และว่าที่พันตรี ดร.นพพล เจนอักษร ที่เสียสละเวลาอันมีค่ามาเป็นคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ อีกทั้งคณะทำงานในกิจกรรมที่ 3 ของทางโครงการรุ่งอรุณ โดยเฉพาะ ว่าที่พันตรี ดร.นพพล เจนอักษร อาจารย์สุพรรณิ มีเทศก์และอาจารย์มาลี โคตสกุล ที่เสียสละอันมีค่า เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือและช่วยเหลือให้ข้อเสนอแนะงานวิจัยนี้สำเร็จลงด้วยดี

ขอขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านที่ให้การสัมภาษณ์และร่วมวงสนทนากลุ่ม เพื่อร่วมสร้างทางไปสู่ความสำเร็จของการจัดการศึกษาเรื่องการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม ขอขอบคุณคุณมงคล ทักจิณ คุณรุ่งทิพย์ ช้องหลิม ที่เป็นเพื่อนแก้ร่วมเดินทางในทุกสถานที่ที่ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล ขอขอบคุณ คุณพรเพชร เพ็ญสุระ ผู้ที่คอยดูแลให้การช่วยเหลือในทุกสิ่ง และเป็นผู้คอยให้กำลังใจผู้วิจัยตลอดมา

ท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณครู - อาจารย์ทุกท่าน ที่เคยอบรมสั่งสอนผู้วิจัยตลอดมา คุณประโยชน์อันใดของการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยขอมอบให้แด่บิดา - มารดา

สุระศักดิ์ เพ็ญสุระ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญแผนภูมิ	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	7
ขอบเขตของการวิจัย.....	7
ข้อจำกัดของการวิจัย.....	7
คำจำกัดความในการวิจัย.....	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
ตอนที่ 1 แนวคิดและมโนทัศน์เกี่ยวกับการประเมินความต้องการ	
เทคนิคการประเมินความต้องการ และเทคนิคการสัมภาษณ์และ	
การ สทนากลุ่ม	9
ตอนที่ 2 แนวคิดและมโนทัศน์เกี่ยวกับการพัฒนาครูและลักษณะกิจกรรม	
การพัฒนาครู.....	33
ตอนที่ 3 แนวคิดและมโนทัศน์เกี่ยวกับการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม	45
ตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการพัฒนาครู.....	59
3 วิธีดำเนินการวิจัย	66
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	66
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	69
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	70
การตรวจสอบข้อมูล.....	72
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	74
การนำเสนอข้อมูล.....	75

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	77
ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปของโรงเรียน สภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียน การสอน ความรู้ ทักษะคติ และพฤติกรรม และประสพการณ์ของครู ที่เคยได้รับการพัฒนาเรื่องการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม	77
ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ความต้องการของครูในด้านเนื้อหาที่ครูควรได้รับการพัฒนา เรื่องการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม.....	107
ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ถึงความต้องการของครูในด้านลักษณะกิจกรรมการจัด การพัฒนาเรื่องการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม.....	108
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายและข้อเสนอแนะ.....	116
สรุปผลการวิจัย.....	117
อภิปรายผลการวิจัย.....	120
ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้.....	129
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป.....	130
รายการอ้างอิง.....	132
ภาคผนวก.....	140
ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	140
ภาคผนวก ข เกณฑ์ในการคัดเลือกผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม.....	147
ภาคผนวก ค ตัวอย่างการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม “THE ETHNOGRAPH”.....	150
ประวัติผู้วิจัย.....	162

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	งานหรือโครงการที่เกี่ยวกับการพัฒนาข้าราชการครู ปีงบประมาณ 2536 จำแนกตาม หน่วยงานสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ.....	38
2	ความต้องการใช้พลังงาน (เทียบเท่าน้ำมันดิบ) จำแนกตามประเภทของพลังงาน ปี 2537	46
3	จำนวนครูที่ให้การสัมภาษณ์จำแนกตามสังกัด.....	67
4	รายชื่อโรงเรียนที่เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยเทคนิคการสนทนากลุ่ม.....	68
5	สภาพทั่วไปของโรงเรียนระดับประถมศึกษา.....	79
6	สภาพทั่วไปของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา.....	83

สถาบันวิจัยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่		หน้า
1	ขั้นตอนการออกแบบการสนทนากลุ่ม.....	21
2	ลักษณะการเรียงคำถามในแนวทางการสนทนากลุ่ม.....	26
3	ขั้นตอนวิธีดำเนินการวิจัย.....	76
4	ลักษณะการจัดกิจกรรมในการฝึกรอบรม.....	130

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย